

מילחמה לכל רמטכ"ל

ישבנו בחברה, דיברנו על המילחמה — אלא על מה? — ומישהו אמר: "וכי מה חשבתם, שרשול יסיים את תקופתה הכהונה שלו בלי מילחמה?"

היו רמטכ"לים שלא עשו מילחמות. מרדכי מקלף, למשל. מי זוכר אותו? או המג"ד שלי לשעבר, צ'רה (הוא צבי צור). הוא היה מפקד קרבי מצטיין ב'48. אבל בתקופת רמטכ"לותו לא היתה מילחמה. התוצאה: האיש נשכח. וגם חיים לסי קוב נזכר רק על-ידי בני 50 ויותר, בזכות המחלוקת שעורר במילחמת-העצמ"א אות.

איתן

כל הרמטכ"לים האחרים זכו וניצחו במילחמות, או ניצחו לפחות על מילחמת מות.

יעקוב דורי היה הרמטכ"ל של מילחמת-העצמ"א. אך הוא היה חולה. והכל יודעים שהרמטכ"ל אמיתי של המילחמה הלא היה יגאל ידין, שזכה בתואר רשמית אחרי המלחמה. מס' 1 ו-2.

הרמטכ"ל מס' 4 (קסצנו על מקלף) היה משה דיין — מילחמת-סיני, 1956. אחר-כך (נקפוץ על לסקוב וצור, מס' 5 ו-6) בא יצחק רבין, מס' 7. הרמטכ"ל של ששת-הימים, מס' 8, חיים בר-לב, ניצח על מילחמת-התשה וזכה שקו בר-לב ייקרא על-שמו. קו זה נכבש על-ידי המצרים בימי ירדן, מס' 9. הוא דדו המיסכן, דוד אלעזר, הרמטכ"ל של יום-הכיפורים. את השברים של אותה מילחמה אסף מס' 10, מוסה גור, הרמטכ"ל של מילחמת-הליטאני, וכך אנו מגיעים למס' 11, רפאל איתן, הרמטכ"ל הבלתי-מפואר של ביירות, צברה ושאתילא וסולטאן-יעקב.

רפול יפנה את מקומו באביב הבא, אם לא תעזור לו ועדת-החקירה להחיש את צעדיו. יבוא רמטכ"ל חדש, וגם הוא יהיה זקוק למילחמה, כדי להטביע את רישומו על ההיסטוריה של עמי-ישראל.

וכן הלאה וכן הלאה, רכס בלתי-פוסק של רמטכ"לים ומילחמות, ולא נתותק עוד השלשלת.

אין לי פתרון לבעיה זו אלא אחד: לשים קץ לררר טציה המהירה של הרמטכ"לים. אני מכיר את כל המעלות של שיטה זו, אך נדמה לי שהמחיר מתחיל להיות יקר מדי. מדוע לא יכהנו הרמטכ"לים, להבא, 15 או אף 25 שנים בתפקידם?

האם לא די במילחמה אחת בכל דור?

תן לכסף לעבוד!

אם איני טועה, היה זה תיאודור הרצל שכתב באחד הפילוסופים שלו שבבואו לראשונה לעיר בלתי-מוכרת לו הוא מסתכל קודם כל במודעות המיסחריות בעיתונות. כי מעיקר במודעות היה ניתן, להענתו, ללמוד על אופייה של העיר יותר מאשר בכל שיטה אחרת.

כיום ממלאים את התפקיד הזה המודעות ברדיו ובטלוויזיה.

כשאני בא לארצות-הברית ומפעיל את התיבה, נדמה לי שכימעט כל המודעות מוקדשות לתרופות-פאטנט. נגד כאבראש ונגד כאב-מעייים, כדי לישון וכדי להתעורר, כדי להיות יפה וכדי להיות חכם.

כשאני מודמן לגרמניה ומסתכל במודעות בטלוויזיה נדמה לי שלאדם הגרמני — ובעיקר לחוזה הגרמני — יש רק בעייה אחת: איך לנקות את המטבח ביעילות כה רבה עד כי גם במיקרוסקופ אי-אפשר לגלות גרזי-אבק, איך להבריך עוד יותר את הכיור באמבטיה, איך להזהים את החותמת בלובן הסדינים היוצאים ממכונת-הכביסה. בצרפת זה הולך על בושם. בחורות משגעות, שכמותן אנהנו רואים בדרך-כלל רק בחלומות. משגעות בריחותיהן גברים המדהימים באלגנטיותם. שאיפה אחת, והם אבחים לנצח.

בארץ אין לנו עדיין פירוטומט בטלוויזיה, אבל יש ברדיו, מי שיבוא מן המאדים ויקשיב לפירוטומט אלה, יגיע למסקנה כי ישראל היא כולה בורסה אחת גדולה, ממש חלום אנטי-שמי בהתגלמותו.

אתה מסובב כפתור, וקולות קשוחים ורכים, גבריים וגשניים, מפציצים אותך בפיתויים מתחומים. בוא לקרן זו או לבנק זה, הכסף ממש מחכה לך, נהיה המוח שלך בי בורסה, תוך שבועיים אתה מכסיל את הונך.

קל לדמיין מה יקרה כאשר יתחיל זיהום-האוויר הזה גם בטלוויזיה, בניצוחה של ממשלת הויקפה הבורסאית. המכשיר האדיר יופעל כדי להגיד להמוני ישראל: עזבו את השדות, נטשו בתיהורשות בואו אל הבורסה. השקיעו במניות. תן לכסף שלך לעבוד במקומך, אלהים לבורסה בחרתנו.

משום-מה אני חושב על אבי. אבי היה בנקאי. מהגימי

נסיה ההומאניסטית עבר ישר לבנק, ובגיל שבו צעירי ישראל מתגייסים לצה"ל כבר היה אבי נציג מבריק של בנק בבורסה. לאחר-מכן פתח בנק פרטי קטן בעיר-השדה שבה נולדתי, והתעשר תוך שנה-שנתיים. היה לו כישרון טיביעי למניות, הוא שגא אותו.

כאשר אדולף היטלר שיכנע את הווי לעבור לארץ-ישראל (ועל כך יבורך) נשבע אבי לעצמו שלעולם לעולם לא יעסוק עוד בעיסוק מבחיל זה. הוא רצה לעבוד עבודת-כפיים ולייצר משהו. הרבה מתקוותיו נופצו במציאות של ארץ-ישראל, אך הוא עבד עבודה גופנית קשה עד יומו האחרון ממש. מהיום שבא ארצה ועד מותו לא נגע עוד במניה, והמילה "בורסה" היתה לו לתועבה. מה היה אומר אילו חי היום?

נס בכנסת

כשנבחרתי לראשונה לכנסת, לפני 17 שנים, אמרו לי הוותיקים: אם יש לך בעייה, לך אל שמואל יעקובסון. מצאתי אותו בחדר קטן, לא הרחק מלישכת מזכיר-

אורי אבנרי

יומנו אישי

הכנסת. למוכיר-הכנסת יש תהדר המפואר ביותר בכנסת, ולו שרותים פרטיים משלו. החדר של יעקובסון הכיל בקושי שולחן אחד, עמוס ניירות. כל דבר חשוב בכנסת עבר על שולחן זה.

בכל מוסד יש אדם מבהיק, העושה רושם על הבריות. יש אדם המוסר הודעות מפוצצות והוכה בכותרות. יש מי שמייצג את המוסד במסיבות. יש מי שנושא בכיבודים והמטייל בשמו בעולם. ויש תמיד אדם אחד העושה את העבודה האמיתית, השחורה. לרוב זהו האדם הבלתי-מוכר ביותר.

שמואל יעקובסון היה האיש הזה בכנסת. הוא עשה את העבודה.

בכל פעם כאשר פרש מזכיר-כנסת מתפקידו, עלה שמו של יעקובסון. ובכל פעם נפסל, מדוע? אין לו מרפקים. הוא חובש כיפה, הוא בן ירושלים. קשה לי דמיין אותו על בימת-הגשר אות של ועידה באקאפולקו. הוא לא פרוטקציונר של מיסלגה זו או אחרת. הוא בסך-הכל עושה את ה"עבודה".

יעקובסון

וכך באו מזכירים והלכו מזכירים, כולם אנשים טובים ונחמדים, ויעקובסון נשאר בחזר הקטן שלו ר-עשה את העבודה.

פיתאום קרה משהו. יו"ר הכנסת רב עם נתנאל לורך, מזכיר הכנסת, שהוא אדם סימפטי מאוד ויציגי מאוד, ופיטר אותו. אני

יודע את נסיבות המיקרה, ויתכן מאוד שהפיתוי היו בלתי-הוגנים. אם כן, כיפר היו"ר על כך במינוי היורש: שמואל יעקובסון.

ממש נס. האדם הנכון במקום הנכון. מי היה מאמין שזה יכול לקרות במדינת-ישראל ב-1982?

הקיטש המתגבר

יש סרטים המשתפרים עם הזמן, כמו יין טוב. סרטיה של מארילין מונרו, למשל. יש סרטים המרתקים והמסעיר-

רים אחרי דור כמו בהצגת-הבכורה שלהם. כמו חלק עם הרוח, ויש סרטים הדומים כעבור 30 שנים לפארודיה. כמו המעיין המתגבר.

מי שראה סרט זה השבוע על המירקע התקשה, מן הסתם, להבין כיצד יכול היה סרט זה — והספר שעליו הוא מתבסס — להשפיע על דור שלם. אני מכיר אנשים — ובעיקר נשים — שהושפעו ממנו עמוקות. שמואל המיר הודה פעם שזהו הספר שהשפיע עליו יותר מאשר כל ספר אחר.

עכשיו זה נראה כמו קיטש מנומנולי. קטעים מסויי"מים מעוררים צחוק שכימעט ואי-אפשר לכבשו. כאשר דומיניק (פטרישיה ניל) מתנשמת בכבדות כשגבה שעון לדלת, כדי להוכיח שהיא נתונה בסבך התשוקה ובסערת היצרים, קשה להתאפק. עורך עיתון-ההמנונים (ריימונד מאסי) מנסה לחקות את עזריאל קרליבך המנוח (ואולי זה היה להיפוך, איני יודע) אך הוא מגיע רק לכדי קאריקטורה. ואילו גארי קופר, בתפקיד האדריכל הווארד רוזרק, נראה כאילו תעה בדרכו לאולפן השכן, שם הסריטו מערבון.

אך כל זה הוא כעין וכאספ לעומת היומרות הפילוסוף-פיות של הסופרת, איין ראנד, שכתבה את הספר כדי להמחיש בו את התיאוריות שלה.

למראית-עין, יש גרעין של אמת בדבריה. די כדי לטמטם את מוחם של נערים ונערות בגיל הטיפש-עשרה, ושל קשישים שאינם יכולים להיפרד מגיל נפשי זה.

בוודאי, כל המצאה אנושית גדולה היא פרי גאוניותו של אדם אחד. אדם אחד גילה את האש, המציא את ה"גלגל, ואת הדפוס, ואת הפניצילין. אדם אחד כתב את מילחמה ושלום, ואדם אחד חיבר את הארואיקה. אך כל אחד מהם בנה על גבי הנדבכים שבנו קודמיו, על נסיונם המצטבר, על נכסיה-התרבות שהתגבשו במרוצת הדורות בידי אנשים ללא-ספור.

בוודאי, היוצרים הגדולים האמיתיים אינם כמהים ל-תרועות ההמון, אלא שופטים את עצמם. לכל היותר הם מעריכים את דינם של קומץ גאונים כמהם. הם מבקשים לבטא את עצמם, להמחיש חזון ועומד לנגד עיניהם.

בוודאי, גאונים אמיתיים כאלה הם נדירים בכל תקופה ובכל מיקצוע, ומול כל אחד מהם עומדים אלפי חקיינים ומוקינים יומרגיים, "גאונים" אופנתיים הנשכחים כעבור יום. אישים, שבהם מתמוז חזון מקורי עם עוזירות ותוס"לב, הם נדירים תמיד. ממציא גדול, פילוסוף גדול, מדיי נאי גדול, סופר גדול, אינם מחפשים פופולריות וולה, על-ידי השתעבדות לטעמו החולף של ההמון, אלא מבקשים לרוץ קדימה, לקראת מציאות חדשה שרק הם רואים אותה בעיניהם. וזה נכון גם לגבי אדריכל.

אך לקפוץ מקביעה באנאלית זו אל פולחן של אגרי איום מקודש, ולטעון כי חובתו של האיש הגדול היא ל-בוז לציבור, לתעב כל פעולה למען הזולת וגיילוי של הקרבה-עצמית, לדאוג לעצמו ולעצמו בלבד — זהו סירוס פילוסופי, הגובל בעיוות נפשי. הגאונים הגדולים של האנושות — משה רבנו, ישוע, מוחמד, מיכאל-אנג'לו, שקספיר, באך, מארכס, פרויד, איינשטיין ומאות דומיהם בכל השטחים — רצו להביא ברכה לאנושות, לגאול את נפשה, לשפר את פנת-חלקה. אדריכל גאון מגשים את חזונו האסתטי הפרטי — אך אני משוכנע שאי-שם ב-נישמתו פועל גם הדחף לשפר את ההאביטאט האנושי, להנחיל למין האנושי ערכים אסתטיים בני-אלמות.

הפילוסופיה-בגרוש של איין ראנד, מין פסבדו-ניצשה למעוטי יכולת רוחנית, יכלה לעשות רושם על אנשים כמו הדר"ר משה קרוי וחסידיו, אך כעבור שנים מעטות בלבד היא נראית כפארודיה. אפשר היה לסלוח לגברת על יומרותיה הפילוסופיות, אילו היתה לפחות סופרת טובה. אבל במיבחן-הזמן היא מתגמדת-גם מבחינה זו.

מאפי וקופר ב"המעין המתגבר"

אני חייב להודות כי גם בשעתו לא הייתי מסוגל להתגבר על יותר מעשרים עמודים בספריה. אבל מה שנכון, נכון: היה ברטט שיעור מעניין בי-אדריכלות. גם זה משהו.